

Dalje bo založila „Matica“ letos tudi 1. zvezek „Komentiranih šolskih klasikov“ (Prešernov „Krst pri Savici“).

„Popularno-znastvena knjižnica“, ki jo bo prirejalo „Društvo slovenskih profesorjev“ in izdajala „Slovenska Šolska Matica“ kot društveno knjigo, pa začne izhajati prihodnje leto.

Glede tiskarne za tisk letošnjih društvenih knjig se pooblasti g. predsednik, da o pravem času vse potrebno ukrene.

IX. O izdaji „Berila za ponavljanje šole“ se sklene, da je najprej preskrbeti podrobni učni načrt za te šole.

Jubilejska samopomoč. Ker mi je konec meseca aprila skleniti račun za VIII. poslovno dobo, lepo prosim čestite člane, da poravnajo svoja vplačila in zaostanke vsi, ki se še niso odzvali do sedaj. Ne izkazujem rad zaostankov, je tudi mučno, ako ni vse do pičice uravnano. Vsakdo sam ve, koliko ima še plačati, saj zneski niso veliki, a v skupini se pozna. Članov je sedaj 218, a oglašanih je še nekoliko. Tudi te prosim, da izvršijo svojo dolžnost. Naj ne ostane to le prazen glas.

Studenc-Ig, 8. aprila 1907.

Franč. Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje 11. aprila ob 2. uri pop. v šoli na Gomilskem. Vzpored: a) Volitev novega odbora, b) poročilo blagajnika in pobiranje društvenine, c) predavanje tovariša Jakšeta o pesniku Gregorčiču.

Polzela, dne 3. aprila 1907.

Anton Farčnik, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ prijavlja v 4. številki to-le vsebino: Gost. Janko Leban. Legenda. — Dečkova želja. Fran Žgur. Pesem. — Pirhe je nesel. Kompoljski. Povest. — Vrnitev. E. Gangl. Pesem s podobo v barvotisku. — V šoli. Borisov. Pesem. — Težavna vožnja. Podoba. — Naša veverica. Vasovanov. Povest. — Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — Aleksander in Diogen. Lad. Ogorek. Povest s podobo. — Spoštuj prirodu! Luč. Potočnik. Povest. — Zgode in nezgode. Ivan Kiferle. Povest. — Vlasta in Vidka. F. Gangl. Pesem s podobo v barvotisku. — Podlesna veterica. Avg. Sabec. Poučni spis. — Pouk in zabava. — Rebusi M. G. — Premrzlo sadje ni zdravo. — Število zvezd. — Kače v Indiji. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Popotnik. Letnik XXVIII. Štev. 3. Na uvodnem mestu približe Drag. Pribil konec Heverochovega spisa „O hudo delnosti mladine“. — Isti pisatelj prijavlja nadaljevanje svojega spisa „Na četrtem vseučiliškem tečaju v Turnovu“. — Ign. Šijanec je opisal zanimivo črtico o „Dekliški brigadi“. — Zanimiv je tudi članek o „Višji naobrazbi slovenskega ženstva“. — Ign. Šijanec nadaljuje „Šolsko-higijenske utrinke“. — Tovariš Anton Kosi polemizuje z g. H. Družovičem glede njegove opombe o spevoigr „Letni časi“ (Popotnik t. l., štev. 2.). — „Šolstvo v tujini“ govori o meklemburškem šolstvu ki ga opisuje F. Fink. — Poleg „Književnega poročila“ objavlja ta „Popotnikova“ številka še „Razgled“ z običajnimi razpredelki.

Znanci. Povesti in orisi. Spisal Rado Murnik. V Ljubljani. Založil L. Schwentner. Cena broš. 2 K, eleg. v platno vez. 3 K, po pošti 20 h več. Strani 190. — Rado Murnik, ki si je pridobil v slovenski beletristiki že sloveče ime, je zbral v tej elegantni knjigi 16 povesti, oziroma črtice resne in humoristične vsebine, ki si pridobijo velik krog čitateljstva. Murnikovo pripovedovanje je živahno, njegov jezik slikovit in izbran. Zunanost in notranost priporočata knjigo najtopleje.

Iz polpreteklega časa. Spomini slovenskega šolnika in posojilničarja. Ponatis iz „Slovenske Zadrage“. Založil in spisal Ivan Lapajne. Strani 63. Cena? G. ravnatelj Ivan Lapajne je v tej knjižici objavil bogate spomine, ki si jih je nabral v dolgih letih uspešnega delovanja na šolskem in posojilniškem polju. Ti spomini zbude gotovo mnogo zanimanja. Njih nadaljevanje čitamo sedaj v našem listu.

Deželni muzej Rudolfinum v Ljubljani. Poročilo za l. 1906. sestavi muzejski kustos dr. phil. Walter Šmid. Vsebina: Muzejska kronika; arheološki oddelk; kulturnozgodovinska narodopisna in obrtna zbirka; knjižnica; arhiv; naravoslovski oddelk. — Risbe je izvršil akad. slikar Peter Žmitek. Med 14 poverjeniki v varstvo muzejskih koristi so naši tovariši: Martin Humek, nadučitelj v Boh. Bistrici; Janko Lokar, nadučitelj v Doblčih; Fran Lovšin, nadučitelj na Vinici; Rihard Megušar, nadučitelj v Podzemlju; Fran Šetina, nadučitelj v Črnomlju. — Brošura je temeljito delo strokovnjaka dr. Šmida.

Politiški pregled.

* **Šolstvo v deželnih zborih.** V goriškem deželnem zboru so razpravljali o prošnji ljudskošolskih in meščanskih učiteljev za znižanje službenih let in za zaračunitev stanarine v pokojnino. Poročevalec Falconer je dokazoval iz statistike, da se skoraj vse prošnje za pokojnino vlagajo med 10. in 30. letom službovanja, in da so izmed 459 učiteljev samo trije, ki uživajo pokojnino 40 letnega službovanja. Ker je država znižala svojim učiteljem službeno dobo na 35 let ter je tudi več dežel že tako storilo, naj ukrene tako tudi goriški deželni zbor, obenem pa se naj tudi stanarina šteje v pokojnino. Predloga se je vrnila deželnemu odboru v preudarek in poročilo v prihodnjem zasedanju. — V moravskem deželnem zboru je predlagal poslanec dr. Fischer, naj se ustanovijo na severnem Moravskem češke meščanske šole. — Naučni odsek gališkega deželnega zbora je razpravjal o predlogu poslanca dr. Olesnickega za ustanovitev samostojnega maloruskega vseučilišča do tedaj pa naj se popolnijo maloruske stolice na levovskem vseučilišču. Odsek se je izrekel proti maloruskemu vseučilišču, a maloruske stolice na levovskem vseučilišču se bodo brezdvomno razširjale, ako bo zanje primernih maloruskih učnih oseb. — Naučni odsek gališkega deželnega zbora je sklenil zakon o izboljšanju plač učiteljstvu. V ta namen bo treba 3.490.000 K, vendar se ne zvišajo zaraditega deželne doklade, temveč se najme deželno posojilo.

* **Dr. Edvard Gregr**, češki deželni in državni poslanec, je nagloma umrl, star 80 let. S svojim bratom Julijem Gregrom je ustanovil mladočeško stranko in njeno glasilo „Narodne Liste“. Edvard Gregr je bil neizprosni sovražnik klerikalizma in branilec nove šole. Nepozabna ostane zasluga, ki si jo je pridobil l. 1888. za vse narode naše države. Tedaj so klerikalci poizkusili atentat na sedanji ljudskošolski zakon. Princ Lichtenstein, sedanji krščanski socialc, ki pa je bil takrat še čistokrven klerikalec, je predlagal premembo ljudskošolskega zakona v klerikalnem smislu. Klerikalci so bili trdno prepričani, da zmagajo. Tedaj pa je vstal dr. Edvard Gregr in v presijajnem govoru, v govoru, ki velja po vsi pravici kot eden najznamenitejših, kar jih je bilo kdaj izrečenih v državnem zboru, pobijal Lichtensteinov predlog in ga tudi srečno premagal. Lichtensteinov predlog, o katerem je Gregr rekel, da hočejo klerikalci z njim izkopati narodom „grob nevednosti in kulturne propadlosti“, je bil odklonjen, in po Gregrovi zaslugi je bila rešena sedanja ljudska šola. V zgodovini našega ljudskega šolstva ostane nepozabno ime dr. Edvarda Gregra.

* **Viharen shod češke duhovščine.** V Pragi se je dne 2. t. m. vršil shod zveze češke nižje duhovščine. Shod je bil tako viharen, da je vladni komisar hotel večkrat shod razpustiti. Shod je protestiral proti odredbi episkopata, ki je razpustil zvezo nižjega klera. Na shod je prišlo okolo 200 župnikov in kaplanov, ki so zastopali nad 2000 pooblastil. Poročevalec kaplan Kviherz je rekel, da je zveza dosegla izboljšanje gmotnega položaja nižje duhovščine in da ne preostaja nič drugega, nego da se zveza po § 2. društvenih pravil po nalogu episkopata razide. Tajnik nadškofijskega ordinarijata v Pragi, župnik Engler, je stavil formalni predlog, da se društvo podvrže ukazu episkopata. Pri teh besedah so zadoneli protestni klici: „Tega ne storimo!“ Nastal je velik nemir. Kaplan Hruška se je izjavil proti razpustu društva, takisto več župnikov. Od druge strani je bil stavljen predlog, naj se naprosi episkopat, da se o delovanju društva pouči vnovič. Župnik Neumann je pripomnil, da so jezuitje izposlovali pri škofih razpust društva. Velikanski prigovor je pro-

vzročila opazka župnika Engla, ki je izjavil, češ, da zveza ščuva proti škofijski avtoriteti. Pri teh besedah je nastal velikanski ropot, tako da ni bilo možno razumeti predsednika in je zaradi tega hotel vladni komisar razpustiti shod. Zastopnik episkopata je izjavil, da vztrajajo škofije pri svoji odredbi. Predsednik je dal na glasovanje predlog glede razpusta zveze. Le malo zborovalcev je glasovalo za predlog, ogromna večina je predlog odklonila, nakar je predsednik izjavil, da pomenja izid glasovanja nezaupnico za odbor, zato odstopajo vsi člani odbora. Sklican bo nov občni zbor, ki bo volil nov odbor. V največji razburjenosti so se razšli zborovalci. — Najbolj zanimiv je bil govor predsednika, kaplana Kojbra. V rezkih besedah je zavračal krive vesti, ki so se trošile o zvezi nižje češke duhovščine in je konstatoval, da se je boj proti češki duhovščini zanesel tudi preko mej kraljestva češkega. Čast te duhovščine zahteva — je vzkliknil — da se zavaruje sosebno proti izjavi ljubljanskega škofa Antona Bonaventura Jegliča, ki jo je objavil v ljubljanskem ordinarijatskem glasilu o češki duhovščini. Govornik je rekel doslovno: "Tista izjava vsebuje častikrako ne le za nas, ampak tudi za češki episkopat, in mi se nadejamo za trdno, da bo ustrezno naši prošnji, da se pri visokočastitem gospodu škofu Jegliču store koraki v obrambo naše časti, ki jo pa bomo branili tudi v Rimu."

* **Koliko kmetov v Avstriji mora s svojih domov.** To je razvidno iz spisa dr. Karla Zwiedineka v statističnem mesečniku za l. 1906., kjer pisatelj podaja števila o eksekutivnih dražbah leta 1904. V tem letu je bilo 672 kmetij eksekutivno prodanih. Največ prodaj je bilo v planinskih deželah. Na prvem mestu je Tirolska, potem pa se vrste Kranjska, Koroška in Štajerska. Ena eksekutivna dražba prihaja na Tirolskem na 456 oseb, na Kranjskem na 5695, na Koroškem na 5714 in na Štajerskem na 7689 oseb. Četudi prihajajo prodane kmetije večinoma v kmetijske roke, se vendar ne da tajiti, da pride država v doglednem času ob svojo najzaneslivejšo oporo, če bodo take razmere vladale še naprej.

* **Šolski štrajk na Poznanjskem.** V pruskem deželnem zboru je v proračunski debati prišel poljski štrajk na razgovor. Poslanec Stychel (Poljak) je izjavil: Šolski štrajk ni nastal iz frivolnih nagibov, temveč je potrebna obramba proti vladnemu nasilstvu. Na Ogrskem je vkljub madjarskemu uradnemu jeziku z naredbo naučnega ministra dovoljen nemški verouk za nemške otroke. Nemška molitev poljskih otrok je profanacija, ker molitve ne razumejo. Govornik je zaključil z zagotovitvijo, da bodo Poljaki vztrajali v tem boju.

* **Škof o ločitvi cerkve od države.** Kremonski škof Bonomelli je govoril z urednikom časopisa "Giornale d'Italia" o razmerju med cerkvijo in državo. Rekel je, da bi cerkveni spor na Francoskem izbruhnil tudi, ako bi še živel Leo XIII. Posvetno papeževno vladanje smatra škof za mrtvo in pokopano ter je izjavil, da bi papež pametno storil, ako opusti staro fikejio o svojem ujetništvu ter poljubno zapusti Vatikan.

* **Vojaški kontingent za leto 1907.** Za tekoče leto zahteva vojna uprava 103.100 novincev za stalno armado in mornarico; od teh jih odpade na Avstrijo 59.024., na ogrske dežele pa 44.076. Poleg tega je treba v Avstriji še 14.500 novincev za deželno brambo.

* **Minister za otroke.** Na Angleškem hočejo uvesti zakon, s katerim dobe tudi otroci svojega ministra. Edina dolžnost "ministra za otroke" bo, da se bo briga za vzgojo in za pravne in socialne razmere otrok.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. "Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani" so darovali: Posojilnica v Senčurju pri Kranju 10 K; g. Mihael Kmet, kaplan v Senčurju pri Kranju 5 K; g. Rudolf Schiller, učitelj v Črnomlju 10 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Josip Križnar in Amalija Kečelj iz Senčurja pri Kranju; Leopold Marn iz Škocijana pri Turjaku; Fortunat Lužar iz Izlakov; Valentin Burnik, Konrad Barlè, Leopold Morela, Angela Ferlič, Frančiška Bayer in Pavla

Lavrič, vsi iz Metlike; Ivan in Franica Bezelj jak iz Št. Vida nad Cerknico; Fran Jamšek, Peter Jankovič in Amalija Puk iz Rajhenburga na Štajerskem; Miloš Germovšek in Kristina Berthold iz Pilštanja; Albin Strekelj iz Škocijana pri Divači; Nikola Pajalić iz Beršeca v Istri; Fran Waišel in Štefanka Kljun iz Hrušice v Istri; Franc Bajt iz Ajdovščine.

"Domače ognjišče" je izšlo s prav zanimivo vsebino; list pridobiva vedno več simpatij in tudi več naročnikov; so-trudnike ima med učiteljskim, zdravniškim in sodnijskim stanom.

"Domače ognjišče" je namenjeno v prvi vrsti prirobnemu ljudstvu, zato le med ljudstvo ž njim!

"Roditeljski večeri" so se na Kranjskem že precej vdomačili; to je veselo znamenje. Le tako naprej!

Ljubljanskemu učiteljskemu društvu je pristopilo 16 novih udov; vsa čast ljubljanskemu učiteljstvu!

Prvi roditeljski večer na idrijski rudniški ljudski šoli se je vršil dne 6. t. m. Nabralo se je toliko staršev, da je bila prostorna soba natlačeno polna, da jih je mnogo stalo na hodniku in da so mnogi morali oditi, ker niso dobili prostora. To je lepo znamenje! Večer je otvoril g. ravnatelj Alojzij Novak s presrečnim pozdravom na vse navzoče, pojasnujoč velik pomen takih sestankov. Potem je govoril tovariš A. Šabec o vzgoji šolskih otrok v predšolski dobi. S prepričevalno, temperamentno besedo je vnel starše za skrbno, pametno in pravo vzgojo otrok v dobi, ko žive edino v oskrbi svojih staršev. Od te vzgoje je navadno odvisna vsa bodočnost otrokova, tako njegov duševni kakor telesni razvoj. V ogromnem številu zbrano občinstvo je z vidnim zanimanjem poslušalo govornikova izvajanja. Koncem predavanja je ravnatelj Novak zahvalil prisotne za pozornost in jih povabil, naj se še bodočih roditeljskih večerov udeleže v tako mnogobrojnem številu. — Pri takih sestankih bi bilo dobro opozarjati starše na **"Domače ognjišče"**, ki ustvarja trajno vez med domom in šolo.

Gregorčič in — Slovenci. Vendar smo zopet enkrat edini vsi Slovenci ter brez razločka stanu in političnega prepričanja slavimo velikega pesnika. Nas posebno veseli, da so se tudi izpreobrnil njegovi največji nasprotniki ter se brezpogojno klanjajo redkemu geniju, ki ni prekalal ne ene tistih svojih pesmi, zaradi katerih so ga tako strupeno napadali in preganjali. Dokaz, kako zmaga resnica!

Metodiški utrinki. Podrobni učni načrt zahteva od učencev 7. razreda opis geometrijskih risb z rond-pisavo, učenci se pa pri lepopisju nauče velikih črk šele v teku šolskega leta. Učitelj si pomaga na ta način, da sam opiše risbe na šolski deski z rond-pisavo. Učenci se tudi kmalu nauče pisati svoja imena, ker jih to veseli; učitelj pospeši stvar, ako na steno obesi abecedo velikih črk. Pri risanju "silhouett" je umestno, ako učitelj pokaže učencem dotični predmet tako, da vidijo tudi njegovo senco.

Roditeljski večeri, ki so jih pričeli prirejati na raznih krajih, so se prav priljubili. Imeli bi pa gotovo še večji uspeh, ako bi se zanje pridobilo ali prisililo (po krajnem šolskem svetu) starše zanemarjenih otrok, zakaj ti so najbolj potrebni takega pouka, a se mu najrajši odtegujejo.

Roditeljski sestanek priredi ravnateljstvo deške meščanske šole v Postojni dne 14. t. m. Ravnatelj g. Josip Brinar bo govoril o vprašanju "Kako naj podpirajo roditelji in stanodajalci vzgojno delovanje šole?"

Iz sežanskega okraja nam pišejo: Pribiti moramo, da se je e. kr. okrajni šolski nadzornik udeležil klerikalnega shoda pri Rebku na Vipavskem. Mož je šel na shod najbolj zagrizenih sovražnikov šole in učiteljstva. Tako je! Nadejamo se pa, da se ne bo dalo kraško učiteljstvo begati, še manj pa terorizirati!

Naslov ravnateljice je podelilo naučno ministrstvo nadučiteljici nemške dekliške šole v Ljubljani, Alojziji Bauerjevi, in sicer v priznanje za dolgoletno, jako uspešno delovanje na šolskem polju.

Poročil se je tovariš Fran Pristovšek, učitelj v Žaleu, z učiteljico Pavlo Götzlovo. Bilo srečno!

Učiteljstvo ljudske šole v Cerkljah pri Krškem priredi v nedeljo, 14. t. m., ob 3. uri popoldne drugi roditeljski sestanek. Vzpored: 1. O vzgoji; 2. Na Vezuv